

(J. Adams, 03-02-91, 4 eitjes).

Iepepage (*Strimonidia w-album*)

De iepepage is een uiterst zeldzame standvlinder, waar alleen in Zuid-Limburg enkele tientallen waarnemingen van zijn gedaan. Er is maar één waarneming van na 1980 opgenomen in de Atlas van de Nederlandse Dagvlinders. Daar deze vlinder geheel afhankelijk is van volgroeide iepen, heeft de iepziekte deze vlinder nog eens extra bedreigd. Wellicht hebben zich zeer kleine populaties kunnen handhaven, getuige een recente waarneming (H. Amory, Geulle, 26-07-91).

Gentiaanblauwtje (*Maculinea alcon*)

Een soort die volledig afhankelijk is van natte heiden waar Klokjesgentiaan groeit. Dat dit biotoop weinig voorkomt en vaak maar enkele vierkante meters groot is zal iedereen bekend zijn. De soort is dan ook zeer kwetsbaar en komt bij mijn weten in Limburg alleen nog voor op de Brunssumer Heide (J. Adams, 08/14-07-90 en 10/27-07-91).

Heideblauwtje (*Plebejus argus*)

Het Heideblauwtje is evenals de vorige soort een soort van de natte heide en komt nog vrij algemeen voor in het

oosten en zuiden van ons land. Het aantal waarnemingen in Limburg is beperkt (M. Klemann, 14-06-90, km hok 52-53-23 en 52-23-14).

Spiegeldikkopje (*Heteropterus morphus*)

Ook deze vlinder zoekt natte gebieden op, maar dan vooral broekbossen en bosranden grenzend aan vochtige graslanden. In Nederland is zijn verspreidingsgebied beperkt tot het uiterste zuidoosten van Brabant en aanliggend Limburg. Waarneming: Groote Peel (J. Queis, 28-07-91).

UIT DE FLORA VAN LIMBURG, AFLEVERING 35

J. CORTENRAAD, G. GERAEDTS en T.J.D. MULDER, Postbus 5700, Maastricht

Deze aflevering bevat waarnemingen van min of meer bijzondere planten uit de jaren 1989-1991. Voorzover er geen atlasbloknnummers zijn vermeld zijn deze op te vragen uit Inventarbestanden met flora-gegevens van het Genootschap of na te zoeken in het archief van de Plantenstudiegroep. Nieuwe meldingen van bijzondere vondsten kunt U zoals altijd doorgeven aan de secretaris van de Plantenstudiegroep, E. Blink, Paus Pius XII-straat 20, 6247 AW te Gronsveld.

Betonie (*Stachys officinalis*)

Een exemplaar aan rand van schapenwei in Lombergbeekdal (62-33-45, augustus 1991, J. Geraedts).

Deze plant is teruggedrongen tot een handvol groeiplaatsen, voor het merendeel gelegen in natuurreservaten als de Bemelerberg en de Berghofweide. De nieuwe vindplaats is waarschijnlijk het laatste restant van een vroeger grotere populatie en geen recente vestiging.

Smalle raai (*Galeopsis ladanum* subsp. *angustifolia*)

Ransdaal, op stationemplacement, enige duizenden (62-23-11, 1990 en 1991, J. Cortenraad en T. Mulder).

Spekholzerheide, op omgewerkte grond op stationemplacement, enkele tientallen (62-24-25, 1991, J. Cortenraad).

Vroeger in Zuid-Limburg vooral gevonden in kalkrijke akkers; nu evenals in Midden-Limburg en Noord-Brabant voornamelijk in spoorwegbermen.

Dauwnetel (*Galeopsis speciosa*)

Nederweert, De Banen, op braaklig-

Figuur 1. Hartgespan (*Leonurus cardiaca*)

gende grond aan rand van maisakker, enkele exemplaren (58-31-14, juli 1990, J. en G. Geraedts).

Deze fraaie plant is van oudsher een zeldzame verschijning in Limburg.

Hartgespan (*Leonurus cardiaca*) Fig. 1 Tegelen, langs de Maas, 1 plant met 2 bloeistengels in een verruigd weiland bovenaan de Maashelling (58-16-23, zomer 1990, W. Bonten).

Horn, in houtwal, enkele exemplaren (58-43-35, juli 1990, J. Leunissen).

Bergen, in rand van weiland, enkele exemplaren (46-55-15, zomer 1989, Vegetatiekartering Prov. Limburg).

Grubbenvorst, één exemplaar, in berm van onverharde weg (52-46-42, zomer 1989, Vegetatiekartering Prov. Limburg).

Een reeks vondsten in het Maasdal van deze landelijk zeer zeldzame plant. Het verspreidingsbeeld in Limburg – zie figuur 2 – vertoont nu weer een behoorlijke overeenkomst met de verspreiding zoals die in deel 2 van de Atlas van de Nederlandse flora is weergegeven voor de periode vóór 1950. Vergelijking van de huidige verspreiding met het kaartbeeld in deel 2 van de atlas van de Nederlandse flora voor de periode na 1950 geeft aan dat de verspreiding van de plant in Noord- en Midden-Limburg in de jaren 1950-1985 waarschijnlijk onderschat is. Immers, alleen van de plant in Tegelen is het volgens de vinder aannemelijk dat het een nieuwe vestiging is. Wellicht is op deze locatie sprake van spontane verspreiding vanuit de nabij gelegen botanische tuin waar de plant ook aanwezig is. Op de overige plekken is de plant vermoedelijk al lang aanwezig, maar werd zij er tot nu toe niet opgemerkt.

Net als bij veel van de populaties in Zuid-Limburg gaat het bij de vindplaats-

sen in Noord- en Midden-Limburg om vegetaties met een ruig en voedselrijk karakter. Opmerkelijk is dat in Limburg de soorten met overeenkomstige standplaatsvoorkeur Malrove (*Marrubium vulgare*) en Kattekruid (*Nepeta cataria*) in het Maasdal verdwenen zijn, maar dat Stinkende ballote (*Ballota nigra*) en Hartgespan zich daar wel gehandhaafd hebben. Waarschijnlijk zijn laatstgenoemde soorten beter opgewassen tegen de concurrentie door Grote brandnetel (*Urtica dioica*) doordat ze ook op droge en zandige locaties, waar de Grote brandnetel het minder goed doet, welig tieren.

Kleine steentijm (*Satureja acinos*)

Sint Pietersberg, bij hoeve Lichtenberg, enkele tientallen op open krijtgrond bovenaan steilrand (61-38-12, juli 1991, J. Cortenraad).

Zie voor kaartje en toelichting aflevering 28 van deze rubriek (Nat.hist. Maandblad 77-1, 1988).

Mentha x smithiana

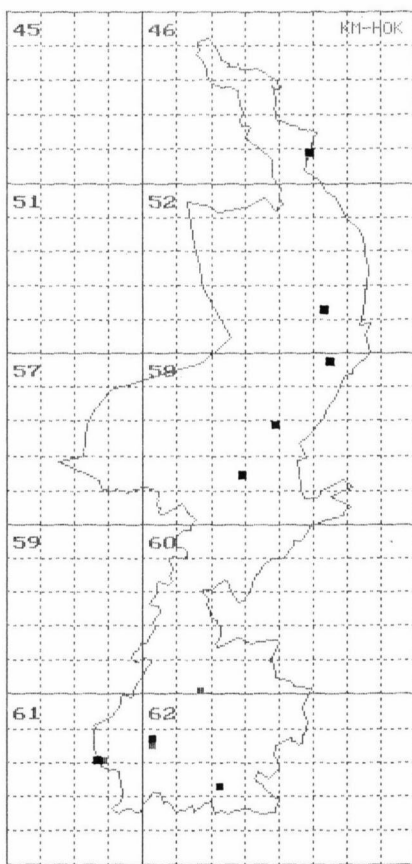
Maastricht, oostelijke Maasoevers, een drietal grote plukken, samen met onder meer Watermunt en Moerasandoorn (61-28-22, 1990 en 1991, J. Cortenraad).

Deze soort is een tripel-bastaard van Akkermunt (*Mentha arvensis*), Watermunt (*Mentha aquatica*) en Aarmunt (*Mentha spicata*). Het is een plant die onder meer in het dal van de Vesdre en in Midden-Duitsland plaatselijk is ingeburgerd, meestal op soortgelijke standplaatsen als in Maastricht. De plant zal zich waarschijnlijk vooral vegetatief uitbreiden en zou op meer plaatsen langs de Maas kunnen voorkomen. Een goede beschrijving van de plant is te vinden in de Duitse flora van Rothmaler.

Veldsalie (*Salvia pratensis*)

Sint Pietersberg, een tiental planten in kalkgrasland (61-38-11, juni 1990/1991, diverse vinders).

Waarschijnlijk zijn de planten uitgezaaid dan wel aangeplant op dit veel-bezochte terrein. Het is vrijwel uitgesloten dat de plant langs natuurlijke weg het kalkgrasland kan hebben bereikt gezien de zware zaden en grote afstand tot de dichtstbijgelegen populatie. Ze

Figuur 2. De huidige verspreiding van Hartgespan in Limburg.

- : Waarnemingen in de jaren 1980 tot en met 1986, populaties zijn ook nu aanwezig.
- : Waarnemingen uit de jaren 1987 tot en met 1991.

breidt zich enigszins uit en zal zich waarschijnlijk goed kunnen handhaven.

Klein glidkruid (*Scutellaria minor*)

Grubbenvorst, Kaldenbroek (52-46-23, 19 mei 1989, P. van den Munckhof). Behalve deze vindplaats zijn in Limburg op het ogenblik alleen een kleine populatie op de Meinweg en een grote populatie bij Geysteren bekend.

Handjesereprijs (*Veronica triphyllos*)

Beesel, in akkerrand samen met Heelbeen (*Holosteum umbellatum*) en Stijf vergeet-mij-nietje (*Myosotis stricta*); tientallen exemplaren (58-25-52, april 1992, G. Geraedts).

Een karakteristieke combinatie van graanakkers op lemig zand. Handjesereprijs komt tegenwoordig in Nederland het meest voor in Midden-Limburg. Daarnaast is ze nog te vinden in de IJsselstreek.

Vreemde ereprijs (*Veronica peregrina*)

Maastricht, kerkhof Tongerseweg, enkele exemplaren (11 april 1990, E. Blink).

Vaals, kerkhof, enkele exemplaren (27 april 1991, Plantenstudiegroep).

Sinds enige jaren wordt deze plant in toenemende mate aangetroffen, nadat jarenlang – na de vondsten van De Wever in het begin van deze eeuw – geen meldingen van deze plant gedaan werden in Limburg.

Harige ratelaar (*Rhinanthus alectorolophus*)

Limmel, talud van Julianakanaal (61-18-53 en 61-28-13, 9 juni 1991, W. & J. van der Coelen, H. Erkenbosch). Wahlwiller, op steile krijthelling enkele tientallen samen met Kleine ratelaar (*Rhinanthus minor*) aan rand van produktiegrasland (62-33-24, juni 1991, N. Dickhaut).

Welterberg, krijthellinggrasland, vele tientallen (62-24-11, 24 juni 1990, J. Cortenraad en Ch. Westra).

Drie recente vindplaatsen van deze sterk achteruitgegangene Middeneuropese soort.

Akkerogentroost (*Odontites verna* subsp. *verna*)

Welterberg, in akkerkruidenreservaat Staatsbosbeheer, enkele tientallen (62-24-11, voorzomer 1990, J. Cortenraad).

De laatste jaren werd van de plant slechts sporadisch een exemplaar gevonden in akkerranden. Daar de plant voorzover bekend geen zaad produceert dat vele jaren zijn kiemkracht behoudt moet aangenomen worden dat zij zich in het eind 1989 door Staatsbosbeheer verworven perceel waarschijnlijk eveneens jarenlang met enkele exemplaren staande heeft gehouden. Na het opnieuw op traditionele wijze bewerken en inzaaien van de akker met wintergraan heeft de plant zich weer snel uitgebreid ondanks de jarenlang marginale situatie.